

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

**privind vizita preventivă
efectuată la Izolatorul de detenție provizorie a Inspectoratului de Poliție Ungheni,
în data de 26 septembrie 2017**

**Raportul a fost elaborat de către
Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:**

- *Ceslav PANICO,*
- *Svetlana DOLTU,*
- *Radu NICOARĂ,*
- *Oxana GUMENNAIA,*
- *Mihail GORINCIOI*

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul Opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform p. 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. PRELIMINARII/ INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La data de 26 septembrie 2017, între orele 10:35 – 12:40 min., membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (*în continuare Consiliul*) de comun cu reprezentanții Oficiului Avocatului Poporului au efectuat o vizită preventivă la Izolatorul de detenție provizorie al Inspectoratului de Poliție Ungheni.

Vizita a fost realizată de echipa de monitorizare în următoarea componență:

1. Ceslav Panico – membru al Consiliului,
2. Mihail Gorincioi – membru al Consiliului,
3. Radu Nicoară – membru al Consiliului
4. Iurie Dubenco – secția prevenire a torturii, Oficiul Avocatul Poporului,

Scopul vizitei: Monitorizarea situației în Izolatorul Inspectoratului de Poliție Ungheni privind respectarea drepturilor persoanelor deținute împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Izolatorul de detenție provizorie (în continuare IDP) al Inspectoratului de Poliție Ungheni se află la demisolul clădirii Inspectoratului, este asigurat cu 6 celule dintre care 5 sunt funcționale (câte 4 locuri), 1 celulă fiind sistată și exclusă din uz, din anul 2015.

La începutul vizitei membrii echipei de monitorizare au avut discuții cu conducerea Inspectoratului. Discuțiile au fost axate pe scopul și obiectivele vizitei efectuate de către echipa de monitorizare, precum și s-au solicitat informații generale despre instituție și problemele majore cu care se confruntă instituția în raport cu persoanele reținute.

Din spusele conducerii, Inspectoratul are în dotare o autospecială care nu corespunde standardelor cerute pentru transportarea persoanelor aflate în custodia statului.

Accesul în instituție a fost asigurat fără anumite impedimente.

Problemele/impedimentele cu care se întâlnesc reprezentanții Inspectoratului de Poliție Ungheni, expuse de către reprezentanții Inspectoratului:

- Lipsa unor mecanisme clare pentru identificarea persoanelor reținute care nu dețin acte de identitate sau sunt persoane apatride, cetățeni străini fără acte de identitate. Conform relatărilor reprezentanților instituției, faptul lipsei documentelor este și unul din motivele principale de ce persoanele reținute se dețin mai mult de 72 de ore în izolator;
- Insuficiența resurselor umane aprobate conform statelor versus volumul exagerat de activități impuse;
- Lipsa transportului adaptat pentru escortarea persoanelor deținute;
- Insuficiența surselor financiare necesare reparării izolatorului;

În cadrul vizitei, echipa de monitorizare a constatat că în izolator erau deținute 8 persoane de sex masculin (una din ei fiind escortată la judecătorie) și o persoană de gen feminin escortată de la penitenciarul nr. 11 Bălți. Persoanele reținute au fost intervievate în condiții de confidențialitate.

Cu referire la registrele de evidență, acestea erau completate superficial. Au existat mai multe cazuri când informația nu era trecută cu acuratețe și pe alocuri era neconformă.

De asemenea, echipa de monitorizare a avut acces neîngrădit la oficiile și încăperile solicitate au fost vizitate, în special: celule (5 funcționale și 1 sistată, curtea de plimbări, baia și camera destinată interogărilor, cabinetul medical.

Conform relatărilor reprezentanților Inspectoratului, în cadrul izolatorului sunt prevăzute 6 funcții, 3 persoane escortă inclusiv șef de escortă (la moment vacantă).

III. TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

În cadrul vizitei plângeri din partea persoanelor reținute referitor la abuzuri săvârșite de angajații izolatorului nu au parvenit.

La momentul vizitei, în izolator se aflau 9 persoane, dintre care:

- 1 persoană era deținută de 2 luni în izolator (la momentul reținerii persoana nu implinise 18 ani, iar pe parcursul deținerii în izolator a implinit majoratul). Motivul deținerii a minorului mai mult de 48 de ore/72 ore (deja major) este că nu are acte de identitate necesare pentru a fi escortată la Penitenciar. La momentul vizitei, persoana a primit și sentința de condamnare, dar în continuare se deține în izolator;
- A doua persoană era deținută de aproximativ 1 lună, din același motiv ;
- Alte 2 persoane erau deținute de 8 zile, dar la care au toate actele de identitate în regulă. Motivul, invocat de reprezentanții izolatorului, pentru care sunt deținute în izolator mai mult de 72 de ore este faptul că, ofițerul de urmărire penală/procurorul nu au finalizat toate acțiunile procesuale și nu pot fi escortați la penitenciar;
- la fel, 2 cetățeni străini, care au fost escortați la Inspectoratul din Ungheni pentru ședință de judecată. Careva plângeri față de atitudinea angajaților nu au parvenit. Persoanele străine sunt reprezentați de avocați, dar nu înțeleg fișele/pleantele pe care le-au primit în care sunt reflectate drepturile și obligațiile acestora.

Din discuțiile cu persoanele reținute și personalul izolatorului, Consiliului i s-a relatat faptul că cu ceva timp în urmă una dintre persoanele deținute a incendiat o saltea și alte bunuri din celulă.

Motivul incendiului, relatat de către ceilalți deținuți, este că în cadrul unui control inopinat poliția a abuzat de statutul lor și au acționat cu exces în cadrul controlului pe când reprezentanții inspectoratului au relatat faptul că a fost un control inopinat care se organizează uneori. Despre incidentul dat au fost făcute însemnări în registre, dar nu sunt însemnări despre ce a urmat după incident.

În cadrul vizitei, Consiliul a constatat că în izolator nu există un registrul unde ar fi indicate toate controalele planificate și cele inopinate în celule, inclusiv prin indicarea motivelor care au determinat efectuarea controalelor inopinate. De asemenea, nu este un registrul privind aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale, durata lor și motivele aplicării.

Analizând registrele a fost constatat faptul că, la unele persoane nu este indicată data și ora eliberării din izolator.

Autospeciala folosită pentru escortarea persoanelor reținute nu este adaptată standartelor necesare, în special nu poate fi aerisită/pătrunderea aerului curat din afara mașinii.

IV. GARANȚII ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI ALTOR RELE TRATAMENTE

Accesul la avocat. Din discuția purtată de echipa de monitorizare cu toți 9 deținuți din izolator se constată că accesul la avocat a fost asigurat la timp. Cu toate acestea, unul dintre deținuți a relatat faptul că, chiar dacă are avocat care îi reprezintă interesele nu-i cunoaște numele și l-a văzut doar la judecată.

Cetățenii străini aflați în izolator sunt îngrijorați de accesul la un apărător calificat dar și imposibilitatea de a contacta timp de 2 luni reprezentanții ambasadei statului a cărei cetățeni ei sunt. La fel în penitenciar cât și în izolator, nu au acces la apeluri telefonice. De asemenea, nu li s-au explicat pe limba înțeleasă de ei drepturile și obligațiilor acestora.

Accesul la medic. Din spusele conducerii inspectoratului examinarea reținuților/deținuților se realizează de către felcerul instituției care este angajat pe 1,0 unitate. La momentul vizitei felcerul a parvenit în izolator pentru efectuarea examinării persoanei de gen feminin escortate din penitenciarul nr.11 Bălți.

Consiliul a constatat practica aplicată de reprezentanții izolatoarelor atunci când personalul medical/felcerul este în concediu, la examinarea medicală a persoanelor reținute este rechemat felcerul din concediu pentru a efectua examinarea medicală. Astfel, nu este clar statul legal, și în baza căror proceduri administrative felcerul, fiind în concediu, participă la examinarea medicală a reținuților. De asemenea, nu a fost constatate careva proceduri prevăzute pentru indisponibilitatea felcerului, care este în concediu, de a participa la examinarea medicală a reținuților.

Din relatările persoanelor deținute, se constată că felcerul vizitează frecvent și discută cu persoanelor reținute, examinând medical la solicitarea persoanelor reținute.

Informarea rudelor/prietenilor. Persoanele reținute au declarat că au avut posibilitatea anunțării rudelor privind locul aflării acestora.

De asemenea, având în vedere practica defectuasă de a deține persoanele în izolator mai mult de 72 de ore, acestora nu mereu le sunt permise întrevederile cu familia și primirea unor colete la o anumită frecvență de timp.

Informarea privind drepturile reținutului. Din discuțiile purtate cu o persoană reținută, Consiliul a constatat, că la momentul reținerii persoanei i s-au explicat drepturile, precum și că au primit de la colaboratorii de poliție informație în scris despre drepturile de care dispune prin art. 64 din Codul de procedură penală. Este salutar că percheziționarea persoanelor se efectuează conform legislației în vigoare însă Prevederile Ordinului IGP nr. 54 din 27 martie 2015, inclusiv privind securitatea perchezițiilor nu par a fi cunoscute sau respectate, inclusiv dreptul de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa.

Cu toate acestea, persoanele reținute au declarat că chiar dacă li s-au înmănat pleante privind drepturile și obligațiile, nu li s-au explicat. De asemenea, persoanele străine nu înțeleg fișele/pleantele în care sunt reflectate drepturile și obligațiile acestora.

Acces la petiții. Din declarațiile reprezentanților Inspectoratului persoanele reținute pot oricând adresa/depune plângeri la Șeful Inspectoratului sau prin intermediul Secretariatului Inspectoratului către procuror/familie persoane apropiate. Cu toate acestea, **Consiliul nu a putut constata/identifica în cadrul Izolatorului/Inspectoratului o procedură/mecanism clar, care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate Procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în izolator sau din momentul reținerii a persoanelor.**

V. **CONDIȚIILE DE DETENȚIE**

Condiții în celule funcționale:

- Celulele dispun de veceu și lavuar delimitat de un prete ;
- Ferestrele celulelor sunt de dimensiuni acceptabile, acoperite cu gratii metalice, permițând pătrunderea luminii naturale, deschiderea lor fiind imposibilă nici chiar din afara celulelor;
- Celulele dispun de lumină artificială;
- Lenjeria de pat lipsește, la disponibilitatea reținuților sunt numai saltele și plapume învechite;
- Aerisirea artificială este funcțională;
- Celulele sunt asigurate cu încălzire centralizată pe timp de iarnă.

Baia. Izolatorul este asigurat cu o încăpere amenajată cu o baie, de tip duș. Pereții și podeaua este acoperită cu teracotă. Este acces centralizat la apă caldă. Condiții sanitare sunt bune. Din spusele angajaților baia este efectuată la solicitarea reținuților, nu mai rar de o dată în săptămână. Registrul de solicitare, dar și de frecvență a baii nu este disponibil.

Alimentația reținuților. În privința alimentației persoanelor plasate în Izolator, administrația izolatorului a afirmat existența unui contract de prestări servicii cu o companie ce furnizează servicii de alimentare a persoanelor de 3 ori pe zi, și că zilnic. Persoana responsabilă, face comandă către agentul economic cu privire la numărul de porții. Din relatările persoanelor deținute reiese că acestea primesc hrană de 3 ori pe zi însă aceasta nu este suficientă.

Consiliul dorește să atragă atenția reprezentanților Inspectoratului de Poliție la prevederile Art. 20 din Ansamblul de Reguli Minime, care stabilește că: *Orice deținut trebuie să primească de la administrație, la orele obișnuite, o hrană de bună calitate, bine preparată și servită, având o valoare nutritivă suficientă pentru menținerea sănătății și a forțelor sale.*

Curtea de plimbare. Spațiul pentru plimbarea deținuților este acceptabil, însă nu are acoperiș în caz de plimbări pe timp de ploaie sau zăpadă. Din spusele angajaților, reținuții au dreptul pentru o oră de plimbare în fiecare zi.

Cu toate acestea, atât din declarațiile reținuților cât și din analiza registrelor, deținuții petrec timpul în aer liber mai puțin de 1 oră, în jur de 45 de minute. De asemenea, din declarațiile persoanelor reținute uneori sunt impuși să aleagă între plimbare sau să se folosească de baie/duș.

Asistența medicală. Din spusele conducerii izolatorului, examinarea medicală a reținuților se realizează de către felcerul instituției. Delegația a avut ocazia să discute cu felcerul personal. Birou medical, prezentate în timpul vizitei, reprezintă două odăi dotate cu mobilier și minim necesar pentru examinarea medicală și acordarea asistenței medicale primare. Registrele examinate sunt completate pe alocuri cu deficiențe ce țin de acuratețea ducerii tuturor evidențelor.

Este îmbucurător faptul că toate persoanele deținute au relatat că sunt foarte satisfăcuți de activitatea felcerului a acestei instituții. Au fost date asigurări membrilor Consiliului că evidența în registre va fi o prioritate pentru felcerul instituției, necătând la faptul că problema aceasta poartă caracter sistemic în instituțiile din subordinea IGP.

Registrele aparte destinate înregistrării cazurilor de traumatisme/ automutilări și de declarare a grevei foamei, examinare medicală la intrare și ieșire din IDP nu sunt disponibile (lipsește).

CONSTATĂRI:

1. *Echipa de monitorizare a avut acces neîngrădit la oficiile și încăperile solicitate a fi vizitate;*
2. *În cadrul vizitei plângeri din partea persoanelor reținute referitor la abuzuri săvârșite de angajații Izolatorului nu au parvenit;*
3. *Există practica folosită de către Inspectorat, când persoanele sunt deținute mai mult de 72 de ore. La momentul vizitei se dețin persoane și până la 2 luni. Motivele invocate de reprezentanții izolatorului sunt - lipsei formei xx și nu pot fi escortate la penitenciar; ofițerul de urmărire penală/procurorul nu au finisat toate acțiunile procesuale și nu pot fi etapați la penitenciar ;*
4. *Celula nefuncțională cât și încăperile de deținere pentru durate scurte de timp sunt sigilate și aparent nu sunt folosite;*
5. *Nu sunt actualizate panourile informative din cadrul inspectoratului cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor reținute/deținute;*
6. *În cadrul izolatorului nu există un registrul unde ar fi indicate toate controalele planificate și cele inopinate în celule, inclusiv prin indicarea motivelor care au determinat efectuarea controalelor inopinate. De asemenea, nu este un registru privind aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale, durata lor și motivele;*
7. *Autospeciala folosită pentru etaparea persoanelor reținute nu este adaptată standartelor necesare, în special nu poate fi aerisită/pătrunderea aerului curat din afara mașinii.*
8. *Consiliul a constatat practica aplicată de reprezentanții izolatoarelor atunci când personalul medical/felcerul este în concediu, la examinarea medicală a persoanelor reținute este rechemat felcerul din concediu pentru a efectua examinarea medicală. Astfel, nu este clar statul legal, și în baza căror proceduri administrative felcerul, fiind în concediu, participă la examinarea medicală a reținuților. De asemenea, nu a fost constatate careva proceduri prevăzute pentru indisponibilitatea felcerului, care este în concediu, de a participa la examinarea medicală a reținuților;*
9. *De asemenea, având în vedere practica defectuasă de a deține persoanele în izolator mai mult de 72 de ore, acestora nu mereu le este permisă întrevederile cu familiile și primirea unor colete la o anumită frecvență de timp;*
10. *Registrele din cadrul Izolatorului nu sunt standartizate, nu sunt indeplinite cu acuratețe;*
11. *Registrele aparte destinate înregistrării cazurilor de traumatisme/ automutilări și de declarare a grevei foamei, examinare medicală la intrare și ieșire din IDP nu sunt disponibile*
12. *La momentul reținerii persoanelor li se explică drepturile, prin intermediul prezentării informației în scris referitor la drepturile de care dispun prin art. 64 din Cod. de procedură penală, inclusiv dreptul de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa. Totodată, Consiliul a constatat, că aceasta informație, semnată de către reținut, nu este adusă în mod clar pentru unele persoane;*
13. *În cadrul vizitei, echipa de monitorizare a constatat că la intrarea în izolator persoanele plasate sunt examinate la timp și obiectiv de către felcer și adresările lor medicale sunt aparent soluționate de către felcerul instituției;*
14. *Consiliul nu a putut constata/identifica în cadrul Izolatorului/Inspectoratului o procedură/mecanism clar care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate Procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în izolator sau din momentul reținerii a persoanelor.*
15. *Nu se cunosc și nu se respectă Prevederile Ordinului IGP nr. 54 din 27 martie 2015, inclusiv privind securitatea perchezițiilor;*
16. *Deținuții nu sunt asigurați cu lenjerie de pat și seturi igienice (pentru bărbierit, pasta/periuțe de dinți, săpun) Saltelele sunt într-o stare nesatisfăcătoare.*
17. *Instalațiile sanitare din celule nu corespund exigențelor sanitaro-igienice;*
18. *Plângeri cu privire la alimentarea deținuților;*

19. Din declarațiile reținuților cât și din analiza registrelor, deținuții petrec timpul în aer liber mai puțin de 1 oră, în jur de 45 de minute. De asemenea, din declarațiile persoanelor reținute uneori sunt impuși să aleagă între plimbare sau să se folosească de baie/duș.

RECOMANDĂRI:

1. Excluderea cazurilor de deținere a persoanelor în incinta izolatorului de detenție provizorie mai mult de 72 de ore.
2. Asigurarea că registrele de evidență să fie în corespundere cu cerințele procedurale și să fie gestionate cu acuratețe toate înscrierile;
3. Asigurarea persoanelor deținute cu lenjerie de pat și seturi igienice (pentru bărbierit, pasta/periute de dinți, săpun);
4. Identificarea unor proceduri/mecanisme clare în cadrul izolatorului/inspectoratului din Ungheni privind plângerile confidențiale adresate de către deținuți Procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în Izolator sau din momentul reținerii a persoanelor;
5. Elaborarea și aprobarea Registrelor standardizate pentru activitatea IDP, inclusiv persoanele responsabile de completare conform fișei postului.
6. Asigurarea condițiilor materiale minime de detenție în izolator Inspectoratului;
7. Asigurarea persoanelor reținute din izolator cu hrană de calitate cu respectarea condițiilor sanitare și în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 609 din 29.05.2006, privind normele minime de alimentare zilnică și obiectele de toaletă și menaj ale deținuților;
8. Asigurarea celulelor cu ventilarea sistematică, cu vizualizarea graficului de lucru a ventilației artificiale;
9. Asigurarea că examinarea medicală să fie efectuată de medic la intrarea și ieșirea persoanelor din IDP prin înscrierea constatărilor în registre standardizate;
10. Asigurarea examinării medicale în condiții de confidențialitate și păstrarea documentației medicale în condiții sigure;
11. Informarea personalului privitor la prevederile Ordinului IGP nr.54 din 27 martie 2015 (inclusiv conducerea inspectoratului) și implementarea în practică;
12. Asigurarea că datele medicale sunt inaccesibile personalului non-medical;
13. Identificarea soluțiilor privind posibilitatea amenajării unui acoperiș de protecție și a unor scaune sau bănci pe timp de ploaie/ninsori a persoanelor deținute în izolator, în siguranță.

Data aprobării raportului

26 octombrie 2017

Prin prezenta semnătură, confirm că acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii.

**Mihail COTOROBAI,
Avocat al Poporului (Ombudsman),
Președintele Consiliului pentru Prevenirea Torturii**

_____/semnat /_____